
**СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДАРСТВА НА ТЕРЕНАХ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Куртяк О.Д.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет, м. Ужгород

Виноградарство і виноробство Закарпаття завжди було однією з важливих галузей агропромислового комплексу. Виноградарство мало незначну питому вагу в площі сільськогосподарських угідь – від 0,9 до 4,4% -і разом з тим приносило 15-20% прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції. Сьогодні стан галузі такий, що саме час піднімати питання про відродження виноградарства на Закарпатті та в цілому в Україні. Майже втричі зменшилися площі виноградників. Урожайність виноградних насаджень у двічі-тричі нижча, ніж та, яку забезпечує природна родючість ґрунту та потенційні можливості рослини. Майже цілком зруйнована мережа виноградних розсадників. На нашу думку, потрібно в повній мірі використати умови перехідного періоду для пом'якшення адаптації розвитку галузі в нових умовах ринку винограду і вина. Питань, що потребують вирішення, дуже багато: від змін законодавчої та нормативної бази до змін психології товаровиробника згідно з вимогами СОТ.

Передусім потрібні розробка та прийняття концепції розвитку виноградарства і виноробства держави, створення на базі цієї концепції науково обґрунтованих довгострокових програм розвитку розсадництва, виноградарства і виноробства. Треба уточнити загальні площі виноградників на перспективу із врахуванням нових форм власності і, відповідно, щорічні обсяги виробництва садивного матеріалу, валовий збір ягід столових і технічних сортів. За останні роки стрімко займаються площі у Закарпатті під фундук, де б могли розміщуватись виноградники. За даними прогнозу розвитку виноградарства у Закарпатській області можливо розмістити до 10 тис. га під виноградом, але необхідно терміново приймати відповідні рішення щодо розміщення виноградників та картування цих територій як теруарного виробництва якісного виноматеріалу. На підставі ампелоєкологічної оцінки земель необхідно уточнити сорторайонування і спеціалізацію районів розміщення виноградарства і виноробства, виділити мікрозони для виробництва вин вищих категорій якості – вин контрольованих найменувань за походженням.

Необхідно невідкладно змінити практику проектування закладення нових виноградників і виконувати проектування на основі кількісного та якісного врахування екологічних чинників території і зональних технологій вирощування винограду і використання комп'ютерних технологій, з фаховим забезпеченням ведення нових насаджень, доручити провідним науково-дослідним установам галузі в обов'язковому порядку проводити експертизу проектів створення нових насаджень і формування зон виробництва виноробної продукції.

У сфері технологій вирощування насаджень доцільно широко впровадити в практику зональні адаптивні технології закладення і догляду за виноградниками, що базуються на систематичному моніторингу агроєкологічного середовища та забезпечуватимуть вимоги міжнародного співтовариства до якості сировини. Одним із пріоритетів сучасного вітчизняного виноградарства, який сприятиме успішному конкуруванню в умовах міжнародного ринку, є вирощування екологічно чистої продукції. Відповідно, слід невідкладно ввести державний

екологічний контроль за станом ґрунтів і продукції виноградарства, а також виділити зони і розробити технології виробництва продукції для дитячого і дієтичного харчування, відновити матеріально-технічну базу для виробництва столового винограду для споживання у свіжому вигляді і сировини для задоволення потреб консервної промисловості.

Потрібно переглянути та забезпечити здійснення виваженої сортової політики, забезпечивши перехід галузі на закладення насаджень винятково кращими клонами районованих сортів. Основу районованого асортименту винограду повинні скласти високопродуктивні і високоякісні європейські столові і технічні сорти. Для створення страхового фонду доцільно питому вагу стійких технічних сортів довести залежно від регіону до 15-20% від загальної площі насаджень, а столових високоврожайних, великоплідних сортів нової селекції – до 50% загальної площі закладання насаджень, обумовивши перелік таких сортів міжнародним законодавством.

Однією з найважливіших умов подальшого розвитку виноградарства є удосконалення організації виробництва в господарствах різних форм власності. Поряд з концентрацією товарного виробництва в крупних інтегрованих підприємствах ефективно господарювання можуть забезпечити фермерські господарства та їх об'єднання, що спеціалізуються на виробництві винограду. Розвиток виноградарських фермерських господарств потребує наявності розвиненої загальнодержавної системи економіко-правового забезпечення.

Сьогодні ще не все втрачено. Є знані та висококваліфіковані науковці, фахівці в галузі виноградарства і виноробства, є перспективні доробки, збереглася науково-технічна база. Потрібні тільки невідкладні науково обґрунтовані урядові рішення та дієва допомога і контроль в їх виконанні. За уважного розгляду кожної позиції можна стверджувати, що істотні доробки наукових установ та набутий виробничниками досвід у кожному конкретному випадку є.